

MİLET AKADEMİ
2020 - 2021 Konu Özetleri

Youtube kanalımıza abone olmayı unutmayın!

MİLET AKADEMİ FELSEFE KONU ÖZETİ

BİLGİ FELSEFESİ (EPİSTEMOLOJİ)

Bilgi Aktı: İnsanı bilgiye ulaştıran kaynaklar
(akıl,duyu vb.)

Suje: Özne.

Obje: Nesne.

Apriori Bilgi: Deneyden bağımsız kendiliğinden
oluşan bilgi.

Aposteriori Bilgi: Deney sonrası oluşan bilgi.

Dogmatik: Eleştirilemeyen, değiştirilemeyen.

Tümel Uzlaşım: Bir önermenin doğruluğu, herkesin
veya çoğunluğun kabul ettiği.

Diyalektik: Karşıtlıkları kullanarak gerçekleştirilen
akıl yürütme biçimidir.

1) Doğru Bilginin İmkânsızlığı (Septisizm)

• Mutlak doğru yoktur.

Sofistler

• Septisizmi ilk kez **sistemati**k olarak kullanan
Sofistler temel olarak, kesin ve mutlak bilginin
olamayacağını, insanların **algılarının göreceli**
olduğunu savunarak bilgide rölâtivistliği (göreceliği)
savunmuşlardır.

Temsilcileri:

Protagoras: Bütün şeylerin ölçüsü **insandır**.

Gorgias (**Nihilizm**=Hiçcilik)

Septikler

Pyrrhon: Nesnelerin ne olduğunu bilemeyiz. Çünkü
duyular olsun, akıl olsun, bize nesneleri oldukları gibi
değil, **görüldükleri** gibi gösterirler.

Temsilcisi: Timon

2) Doğru Bilginin İmkânı (Dogmatizm)

• Mutlak doğru vardır.

• **Dogmatik** filozoflar, bilginin nereden geldiği
(kaynağı) konusunda farklı görüşlere sahiptirler, bu
nedenle **farklı akımlar** ortaya çıkmıştır.

- **Rasyonalizm:** Bilginin kaynağı akıldır.

Temsilcileri:

İlkçağ

Sokrates

Platon (**İdealizm:** Dünyanın yalnızca düşüncelerin,
zihnin, ruhun ya da daha doğrusu, fiziksel dünya var
olmadan önce var olan ideanın bir yansıması olduğu
görüşünden hareket eder.)

Aristoteles

Ortaçağ

Farabi

Yeniçağ

Descartes

Spinoza

Leibniz

Hegel

- **Empirizm:** Bilginin kaynağı deneydir.

Temsilcileri: J. Locke, D. Hume

G. Berkeley (Sensualizm: Bilginin temelinde duyular
vardır.)

- **Pragmatizm:** Faydalı olan bilgi doğrudur.

Temsilcileri:

W. James

J. Dewey (**Enstrümantalizm (Aletçilik):**

Karşılaştığımız problemlerin çözümünde bizi
başarıya götüren, sorunumuzu çözmemizde yardımcı
olan bilgiler doğrudur.)

- **Entüisyonizm:** Bilginin kaynağı sezgidir.

Temsilcileri: Gazali, Bergson

- **Analitik Felsefe (Mantıksal Pozitivizm):** Bilim
sadece açık, mantıklı, akılsal değil duyu deneyimi ile
de incelenip kanıtlanabilir olmalıdır. Metafizik, bilimin
ve felsefenin konusu olamaz. Felsefenin görevi dildeki
kavramları çözümlemektir.

Temsilcileri:

Wittgenstein (Kurucusu),

Reichenbach

Carnap

B. Russell.

- **Kritisizm:** Eleştiricilik.

Temsilcisi: Kant

- **Pozitivizm (Olguculuk):** Comte göre doğru bilgi
ancak **bilimsel** (pozitivist) bilgidir.

Üç Hâl Yasası

İçinde **ilk iki evre**, insanlık tarihinin negatif yani
yıkıcı aşamalarıdır. Sonunda varılacak olan nihai
evre ise (bilimsel evre), tüm toplumların istisnasız
olarak ulaşmak durumunda oldukları pozitif, yani
yapıcı evredir.

Temsilcisi: Auguste Comte

- **Fenomenoloji:** Fenomen üzerine gerçekleştirilen
sorgulama ve araştırma çabasıdır.

Temsilcisi: Husserl

M
İ
L
E
T
A
K
A
D
E
M
İ

VARLIK FELSEFESİ (ONTOLOJİ)

AHLAK FELSEFESİ (ETİK)

İnsan Eylemlerinde Özgür müdür?

- a) **Determinizm**: İnsan eylemlerinde özgür değildir.
- b) **İndeterminizm**: İnsan eylemlerinde **özgürdür**.
- c) **Oto Determinizm (Ahlaki Özerklik)**: İnsan kendi özgürlüğünü **kendi yaratır**.
- d) **Liberteryanizm (Özgürlükçülük)**: İnsan eylemleri birtakım kurallara göre ortaya çıkmaz. İnsan eylemlerini belirleyen kurallar olmadığından insan **özgürdür**.
- e) **Fatalizm (Kadercilik, yazgıcılık)**: Her şey önceden doğaüstü bir güç tarafından belirlenmiştir ve hiç kimse bu yazgıyı değiştiremez. Önceden belirlenmiş bu yazgıdan ötürü birey özgür değildir.

Evrensel Ahlak Yasasının Varlığını Reddedenler

Hedonizm (Hazcılık): Bireyin haz duygusu sadece o kişinin eylemleri için geçerlidir ve evrensel bir özellik taşımaz.

Temsilcileri: Epiküros, Aristippos.

Egoizm (Bencillik): Birey daima yararına, çıkarına uygun olanı yapar.

Temsilcisi: T. Hobbes.

Anarşizm: Özgürlüğü kısıtlayan her türlü kuralı, yasayı, otoriteyi reddetmek gerekir.

Temsilcileri: Proudhon, Stirner, Bakunin.

Pragmatizm (Yararcılık): Eylemin sonucunda yarar varsa, eylem ahlakidir.

Temsilcileri: W. James ve J. Dewey.

Egzistansiyalizm (Varoluşçuluk): İnsanın önceden belirlenmiş **özü (kaderi)** yoktur. Bu özü verecek bir güç (Tanrı) de yoktur. Bu durumda insan tamamen özgürdür. **Özgür insan**, özünü ve değerlerini de kendi oluşturur.

Temsilcisi: J. P. Sartre.

Nihilizm (Hiççilik): Mevcut değerlerin geleneksel dayanaklarının çöktüğünü söyler. Eski değerler bırakılıp, bütün değerler **yeniden** kurulmalıdır.

Temsilcileri: Gorgias ve Nietzsche.

M
İ
L
E
T
A
K
A
D
E
M
İ

Varlığın Var Olup Olmadığı Problemi Realizm (Gerçekçilik): Varlık vardır.

Nihilizm (Hiççilik): Varlık yoktur.
Temsilcisi: Gorgias

Varlığın Niceliği Problemi

1) **Monizm (Tekçilik)**: Varlık tek bir öğeden oluşur. Örnek; Thales, tüm varlıkların temelinde "su" vardır der.

2) **Düalizm (İkicilik)**: Descartes. Varlık iki öğeden oluşur. Bunlar madde (beden) ve idea (ruh).

3) **Plüralizm (Çokçuluk)**: Varlık ikiden fazla öğeden oluşur. Örnek; Empedokles, varlıkların temelinde "su, hava, ateş ve toprak" vardır der.

-**Egzistansiyalizm (Varoluşçuluk)**: İnsan önce var olur, daha sonra kendisini tanıyarak bilerek kendi özünü, varlığını oluşturur.

Temsilcileri:
Kierkegaard, J.P. Sartre, Nietzsche ve Karl Jaspers, Sartre

-**Oluşçuluk**: Varlık, sürekli bir değişim, oluşum yani **varoluş** içerisinde. Aynı nehirde iki kere yıkanılmaz.

Temsilcileri: Herakleitos, Whitehead

İdealizm: Varlık ideadır.

Temsilcileri:
Sokrates, Platon (idealar kuramı), Aristoteles, Farabi (zorunlu ve mümkün varlık), Hegel (Diyalektik idealizm: Tez-Antitez-Sentez)

Materyalizm: Varlık **maddedir**.

Temsilcileri:
Demokritos (atomcu), Hobbes (cisim görüşü), La Mettrie (İnsan-Makine öğretisi), Marx (Diyalektik materyalizm: karşıtlık felsefesi)

Düalizm: Varlık hem **madde** hem de **ideadır**.

Temsilcisi: Descartes'e göre varlık; madde (beden) ve ruh (düşünme) olmak üzere iki öğeden oluşur.

Fenomenoloji (Görüngü bilimi): Varlık fenomendir.

Temsilcisi: Husserl, varlığı, **fenomenlerin** içinde gelişen öz olarak tanımlar.

Evrensel Ahlak Yasasının Varlığını Kabul Edenler

a) Evrensel ahlak yasasını öznel (subjektif) özelliklere dayandıran anlayış:

• **Yasalar** Tanrı veya doğa tarafından belirlenmiş değildir. Bu yasalar **insana bağlı** bir takım özelliklerle ortaya çıkar, insanın yaşamı ve doğası ile ilgili olarak insan tarafından belirlenir.
J.Bentham, J. S. Mill ve H. Bergson.

-**Utilitarizm**: Faydacı ahlak anlayışıdır.

Bentham (Utilitarizm): Eylemlerin amacı **mutluluktur**. En yüce haz "Olabildiğince çok sayıda insana en çok fayda sağlayan hazdır."
Yani buradaki haz toplumun faydası ön planda düşünülerek seçilirse bizi mutluluğa götürür.

J. S. Mill (Utilitarizm): "Yalnız tek insan için değil, herkes için yararlı (iyi) olanın gerçekleştirilmesi gerekir."
Herkes için iyi olanı yapmak insanı mutluluğa götürür.

-**Sezgicilik**: İnsan, sezgisine dayanarak hareket ederse iyi olanı yapmış olur, dolayısıyla herkes için iyi gerçekleştirilir.

Temsilcisi: Bergson

b) Evrensel ahlak yasasını nesnel (objektif) özelliklere dayandıran anlayış

• Ahlak yasalarını insan yaşamı ve doğası belirlemez. Bu yasalar **insanın dışındadır** ve insanın karşısına zorlayıcı ilke olarak veya bir buyruk olarak çıkar. Sokrates, Platon (idealar), Farabi, Spinoza, Kant (Ödev ahlakı)

Sokrates: Kimse bilerek kötülük işlemez, kötülüğün nedeni bilgi eksikliğidir.

Platon: Ahlaki eylemlerin amacı "İyilik ideası"na ulaşmaktır.

Kant (Ödev ahlakı): Ödev bir davranışı ahlak yasasına uyarak yapma zorunluluğudur.
Bir eylem, ödev duygusu içerisinde, hiçbir çıkar veya beklenti içerisine girmeden koşulsuz buyruk ile yapılmış ise ahlakidir.

DİN FELSEFESİ

Din felsefesinin temel problemi: Tanrı'nın varlığı problemi

1) Tanrı'nın varlığı kabul edenler (Teizm)

-**Monoteizm (Tek Tanrıcılık)**: Yalnızca tek bir Tanrı'nın var olduğunu savunan görüştür.

-**Deizm (Yaradancılık)**: Tanrı evrene karışmaz, evrene aşkındır. Mucizelere, vahiylerle inanmazlar.

Temsilcileri: J.Locke, J.J.Rousseau ve Voltaire.

-**Panteizm (Tüm Yaradancılık)**: Tanrı ile evreni bir, aynı ve özdeş kılan anlayıştır.

Temsilcileri: Plotinos, Bruno, Spinoza.

-**Panenteizm (Diyalektik Tanrıcılık)**: Her şey Tanrı'dır ve Tanrı ile evren bir değildir.

Temsilcileri: Hegel, Spinoza, White Head.

-**Politeizm (Çok tanrıcılık)**

2) Tanrı'nın varlığı kabul etmeyenler (Ateizm)

-**Ateizm**, Tanrı'nın **varlığını** inkâr etmekle beraber tüm dinlere, inançlara da karşı çıkar.

Temsilcileri: Karl Marx, Leibniz, La Mettrie, Holbach, Nietzsche ve J.P. Sartre.

-**Tanrının Varlığının Bilinemeyeceğini Savunanlar (Agnostisizm)**

Temsilcileri: Protagoras, Huxley, H.Spencer ve Pascal.

M
İ
L
E
T
A
K
A
D
E
M
İ

SİYASET FELSEFESİ

İktidarın kaynağı ve Meşruiyetin ölçütü nedir?

a) İktidar kaynağını **"insanın doğasından"** alır. İnsanları koruma, temel ve sosyal ihtiyaçlarını karşılama, ahlaki olarak olgunlaşma ve erdemli insanlar yetiştirme gibi işlevleri yerine getiren iktidar **meşru** sayılır.

Temsilcileri: Platon, Aristo, Farabi, İbn-i Haldun.

b) **İktidarın kaynağı** "Tanrı"dır. Devlet, Tanrı'nın istediği bir kurumdur.

Temsilcisi: St. Augustinus (354-430)

b) **İktidar kaynağını** "toplumdaki bireylerin birlikte yaşama isteğinin bir sözleşmeye dayalı olarak ortaya koymasından" alır. Yani devlet **ortak iradenin** (sözleşmenin) bir ürünüdür.

Temsilcileri: T.Hobbes, J. Locke ve J. J. Rousseau.

İdeal Düzen Arayışları

1) İdeal düzenin olamayacağını savunanlar:

a) Sofistler

• **Protagoras'a** göre, her insanın istekleri ve amaçları farklıdır. Bu nedenle insanları mutlu edebilecek **devlet sisteminin** özellikleri de farklı olacaktır.

• **Gorgias'a** göre, herkesin benimseyebileceği bir düzen olamaz. Çünkü devlet, **insan özgürlüğünün** kısıtları. Bu da, insanın doğasına aykırıdır. Bu nedenle devleti reddeder.

b) **Nihilizm:** Siyasi manada, hiçbir otoriteye boyun eğmemektir.

Temsilcisi: Nietzsche

c) **Anarşizm:** İnsan üzerindeki tüm kısıtlama ve zorlamalar kaldırılmalı, otoritesiz ve devletsiz bir düzen kurulmalıdır.

2) İdeal düzenin olabileceğini savunanlar:

a) Özgürlüğü temel alan yaklaşım (Liberalizm):

Bu yaklaşıma göre ideal bir düzen, özgürlük temeli üzerine kurulmalıdır.

A. Smith, J. Locke ve J. S. Mill

b) **Eşitliği temel alan yaklaşım (Sosyalizm):** Bu yaklaşıma göre ideal bir düzen, eşitlik temeli üzerine kurulmalıdır. Liberalizm'e tepki olarak doğmuştur. Saint - Simon, K. Marx ve Robert Owen

c) **Adaleti temel alan yaklaşım:** Adalet, hem özgürlüğün hem de eşitliğin bir arada kabul edilmesidir.

BİLİM FELSEFESİ

Klasik Görüş Açısından Bilim (Pozitivizm)

• Bilim **nesnel gerçekliği** (olguları) konu edinir.

Bilime Farklı Yaklaşımlar

1) Ürün Olarak Bilim (Yeni / Neopozitivizm)

• Bilimsel yöntemle dayanılarak ortaya konulmuş kuram ve kanunlardan oluşmuş kesin, nesnel, birikimli bilgiler yığındır.

Temsilcileri: Reichenbach, Carnap, Wittgenstein, Hempel ve B. Russell.

• **Reichenbach'a** göre; bilimselliğin ölçütü doğrulanabilirliktir. **Doğrulanabilen önermeler** anlamlı ve bilimsel önermedir. Doğrulanabilir önermeler, olgulardan elde edilip tekrar olgularla denetlenebilen önermelerdir. Metafizik, estetik (sanat) ve etik (ahlak) önermeleri doğrulanamazlar. Çünkü bunlar olgusal içeriklere sahip değildir ve olgusal olarak denetlenemezler. Bu yaklaşım ayrıca **tümevarım metodunun** kullanılmasını savunmuştur

2) Etkinlik Olarak Bilim

• Bu süreci yönlendiren olgular bilim insanlarının oluşturduğu topluluk ve onların çalışmalarıdır. Bilim ancak bu süreci incelemekle anlaşılabilir.

Temsilcileri: T. Kuhn, Toulmin

Kuhn'a göre bilim kesintisiz akıp giden birikimsel bir süreç değildir. Tam aksine bilim bir takım kesintilere, devrimci dönüşümlere uğrayarak ilerleyen ve gelişen bir etkinliktir. Kuhn bu süreçleri **Paradigma** adlı kavramla açıklar.

Paradigma (değerler dizisi): Belli bir bilim insanı topluluğunun kabul ettiği bir bakış açısı veya kuramsal çerçevedir.

• Paradigmalar hep **çatışma** içerisindedirler. Bu çatışmada galip gelenler ile **bugünkü bilim** oluşmuştur.

• Bu paradigmalar **sonsuzluk** varlıklarını sürdürmezler, zamanla terk edilebilirler ve yerine yenileri gelebilir.

• **Kuhn'a göre bilimin** oluşumu ve gelişimi bir paradigmadan diğer paradigmaya geçişle olanaklıdır.

M
İ
L
E
T
A
K
A
D
E
M
İ

ÖNEMLİ KAVRAMLAR

Arke: İlk ana madde.

Metafizik: Gerçeğin üstü, **fizik ötesi**(ruh, tanrı vb.).

Refleksif: Zihnin kendi üzerine dönmesi, kendisinin hem **öznesi** hem de **nesnesi** olabilmesi durumudur.

Hikmet: Gerçeğin **bilgisi**.

Olgu: Somut, deneysel.

Diyalektik: Bir tez veya görüşü, onun mantıksal sonuçlarını incelemek yoluyla **çürütme yöntemi** veya gerçeklik ile gerçekliğin çelişmelerini incelemeye, aşmaya yarayan yolları arayan, **akıl yürütme** yöntemidir.

Akt: Suje ve obje arasında gerçekleşen **bilinç etkinliği**dir. Bilgi aktları algılama, anlama ve açıklama şeklinde olabilir.

Eklektik: Çeşitli görüşlerden, sistemlerden alıntılar yaparak **yenı bir sistem** oluşturma.

Empirik Bilgi: Deneyimsel Bilgi

Fideizm: İmancılık. Bilgiyi **ilahi vahye ve imana** dayandıran felsefi görüş.

İdea: Değişmeyen öz, eşyanın ilk örnekleri (Platon) Zaman ve mekanın ötesinde kendiliğinden var olan, duyularla sadece gölgeleri algılanabilen **asıl hakikatler**.

Kozmoloji: Evren bilgisi. **Evreni** idare eden genel kanunları araştıran ilim.

Logos: Söz, düşünce, kavram, akıl ve evrenin kanunu.

M
İ
L
E
T
A
K
A
D
E
M
İ

